

Moda anglicismelor în limba română

Laura TRĂISTARU

Înnoirea vocabularului unei limbi este un proces esențial și inevitabil, în condițiile schimbărilor care au loc permanent în societatea umană. Astfel, în domeniul economiei, administrației, comerțului; dar mai ales al informaticii, numărul termenilor împrumutați din limba engleză este din ce în ce mai mare. Având în vedere că limba engleză a fost introdusă ca disciplină obligatorie în sistemul de învățământ din România și că foarte mulți tineri utilizează astăzi calculatorul, limba literară, în diversele ei varietăți, înregistrează folosirea frecventă a unor termeni de origine engleză, cuvinte care la noi poartă numele de „anglicisme”. Termenul de anglicism este destul de răspândit în lingvistica românească și a fost definit în mai multe lucrări. Potrivit DEX anglicismul reprezintă „o expresie specifică limbii engleze, cuvânt de origine engleză împrumutat, fără necesitate, de o altă limbă și neintegrat în aceasta” (DEX s. v.). În DN³ apare definit ca: „expresie proprie limbii engleze, cuvânt de origine engleză, împrumutat de o altă limbă, încă neintegrat în aceasta” (DN³ s. v.). Mioara Avram, spune că „anglicismul este un tip de străinism sau xenism, care nu se restrânge la împrumuturile neadaptate și/sau inutile și este definit ca: unitate lingvistică (nu numai cuvânt, ci și formant, expresie frazeologică, sens sau construcție gramaticală) și chiar tip de pronunțare sau/și de scriere (inclusiv de punctuație) de origine engleză, indiferent de varietatea teritorială a englezei, deci inclusiv din engleza americană, nu doar din cea britanică”. (Avram 1997:11). Adriana Stoichițoiu Ichim, folosește termenul *anglicism* pentru „împrumuturi recente din engleza britanică și americană, incomplete sau deloc adaptate (ca atare, ele se scriu și se rostesc în română într-un mod foarte apropiat sau identic cu cel din limba de origine)” (Stoichițoiu Ichim 2001: 83). Tot ea realizează o delimitare precisă între anglicisme (cuvinte în curs de asimilare): *supermarket, racket, master* etc și xenisme (cuvinte neadaptate, numite și barbarisme): *cash, jogging, show, summit, trend* etc. Calificarea de anglicism, spune Adriana Stoichițoiu Ichim; ni se pare nepotrivită în cazul unor împrumuturi deja asimilate și frecvent utilizate, inclusiv în limba vorbită, precum: *fan, job, hit, star, stres, șort, top*”. Carmen Vlad, consideră anglicismele „cele mai recente împrumuturi, care se disting prin slaba adaptare la sistemul morfologic și fonologic al limbii române și care prezintă fluctuații în grafie și pronunție” (Vlad 1974: 34). În majoritatea lor, acești termeni, de origine engleză nu au echivalente în limba română, fiind împrumutați odată cu realitățile pe care le denumesc. În studiul de față vom exemplifica doar o parte din anglicismele care circulă în limba română; numărul lor fiind foarte mare în toate domeniile.

Domeniile în care ele se utilizează sunt diferite:

1. Terminologia economică, financiară, comercială și a profesiilor:

Staff s. m. pl. *staffuri* „grup de persoane cu o anumită misiune, de conducere sub direcția unui șef; stat major”.

Management s. n. „arta de a conduce; știința organizării întreprinderilor, a valorificării eficiente a resurselor umane, financiare și material ale unei organizații”.

Lobby s. n. „sală de așteptare a clădirii unei bănci, unde se fac operații bancare; tranzacție făcută în această sală”.

Discount s. n. pl. *discounturi* „reducere de preț care se acordă unui anumit client, în anumite condiții de achiziționare a mărfii”.

Dumping s. n. pl. *dumpinguri* „vânzare a mărfurilor pe piața externă la prețuri mai scăzute decât acelea de pe piața internă și de pe piața mondială, practică de unele țări pentru a elimina concurența”.

Brand s. n. pl. *branduri* „marcă, firmă”.

Broker s. m. pl. *brokeri* „agent care vinde sau cumpără pe comision; intermediar”.

Dealer s. m. pl. *dealeri* „distribuitor”.

Manager s. m. pl. *manageri* „cel care conduce o antrepriză, care generează interesele unui sportiv sau ale unei echipe care se ocupă cu organizarea și cu chestiunile financiare ale competițiilor, impresar”.

2. Terminologia din informatică

Site s. n. pl. *site-uri* „spațiu pe internet, spațiu în care sunt situate informații pe rețeaua de internet”.

Mouse s. n. pl. *mouse-uri*, articulat *mouse-ul* „dispozitiv la computer, calculator, periferic cu care se poate deplasa cursorul pe ecranul unui computer”.

Chat s. n. „discuție amicală, o discuție care se face prin schimbarea mesajelor electronice”.

Desktop s. n. pl. *desktopuri* „ecran”.

Display s. n. pl. *display-uri*, articulat *display-ul* „dispozitiv de vizualizare folosit ca periferic la calculatoare”.

Hard disk s. n. „disc magnetic de mare capacitate, pentru stocarea datelor la computer”.

Software s. n. „ansamblu de activități (codificare, organizare, analiză, programare) pentru calculatoarele electronice, soft”.

Joystick s. n. „manetă care controlează mișcarea imaginilor pe un ecran electronic sau la jocurile mecanice”.

e-mail s. n. pl. *e-mailuri* „scrisoare în format electronic, mesaj”.

On-line/online loc adj., loc. adv. „echipament, dispozitiv sau mod de prelucrare a datelor conectate direct la calculator”.

Off-line/offline loc adj, loc adv. „echipament, dispozitiv sau mod de prelucrare a datelor neconectat direct la calculator”.

3. Terminologia din muzică

Play-back sn; pl. *play-back-uri* „redare a unei înregistrări pe bandă electromagnetică sau pe disc; tehnică inversă dublajului, prin care înregistrarea sunetului precede pe aceea a imaginii”.

Single s. n. pl. *single-uri* „când se vorbește despre un disc de muzică, având câte o singură melodie pe fiecare față”.

Hit s. n. pl. *hituri* „cântec de succes, șlagăr”.

Blues s. n. pl. *bluesuri* „melodie lentă”.

Live s. n., adj. invar., adv. „despre concerte și spectacole; care este înregistrat pe viu; spectacol radiodifuzat sau televizat, transmis în timpul realizării lui – nu ca o înregistrare ulterioară”.

Background s. n. pl. *backgrounduri* „fundal sonor (melodie, armonic, ritmic) care susține și completează partea solistică, instrumental sau vocală”.

4. Terminologia sportivă

Bowling s. n. „joc de popice practicat pe o pistă modernă, cu dispozitive automatizate”.

Body building s. n. „culturism”.

Badminton s. n. „joc sportiv asemănător cu tenisul”.

Baseball s. n. „joc sportiv (la americani) între două echipe a câte 9 jucătorii, asemănător cu oina”.

Bungee-jumping s. n. „denumește un sport extrem; săritura cu coarda”.

Fitness s. n. „condiție fizică bună, sănătate”.

Jogging s. n. „alergare ușoară în scopul menținerii sănătății”.

Derby s. n. pl. *derby-uri*, articulat *derby-ul* „întrecere sportivă de mare importanță”.

5. Terminologia produselor alimentare și a băuturilor

Hamburger s. m. pl. *hamburgări*.

Hotdog s. m. pl. *hotdogi*.

Fast-food s. n. pl. *fast-fooduri* „local în care se servește mâncarea standardizată, preparată și servită rapid”.

Cheeseburger s. m. „sandvici cu brânză”.

Chips s. n. pl. *chipsuri* „cartofi prăjiți (denumire comercială)”.

Cornflakes s. n. „floricelile de porumb”.

Brandy s. n. pl. *brandy-uri*, articulat *brandy-ul* „băutură alcoolică, coniac”.

Whisky s. n. pl. *whisky-uri*, articulat *whisky-ul* „băutură alcoolică”.

Ketchup s. n. „sos picant din suc de roșii, oțet și mirodenii”.

6. Terminologia din modă și produselor cosmetice

Look s. n. pl. *lookuri*, articulat *lookul* „înfățișare, aspect”.

Lifting s. n. „operație estetică care constă într-o incizie ce scurtează pielea pentru a face ridurile invizibile”.

Make-up s. n. pl. *make-upuri*, articulat *make-upului* „machiaj”.

Fashion s. n. „modă”.

Design s. n. „creație vestimentară”.

Gloss s. n. „luciu de buze”.

Eye-liner s. n. „tuș”.

Offîce s. n. „îmbrăcăminte pentru serviciu”.

Casual s. n. „îmbrăcăminte de zi”.

Foarte mulți dintre acești termeni sunt înregistrați și în noul DOOM: *staff* / pl. *staffuri*; *management*, *lobby* / art. *lobby-ul*, *high technology*, *discount* / pl. *discounturi*; *dumping* / pl. *dumpinguri*, art. *dumpingul*; *brand* / pl. *branduri*, *broker* / *brokeri*, *dealer* / *dealeri*, *manager* / *manageri*, *site* / pl. *site-uri*, art. *site-ul*, *chat* / art. *chatul*, *desktop* / pl. *desktopuri*, *display* / pl. *display-uri*, art. *display-ul*, *hard disk* / pl. *hard diskuri*, *software*, *on-line* / *online*, *off-line* / *offline*, *e-mail* / pl. *e-mailuri*,

art. *e-mailul, play-back* / pl. *play-backuri*, art. *play-backul, single* / pl. *single-uri*, art. *single-ul, hit* / pl. *hituri, blues* / pl. *bluesuri, live, background* / pl. *backgrounduri, body building, badminton, baseball, windsurfing, jogging, derby* / pl. *derby-uri, derby-ul, surfing, hotdog* / pl. *hotdogi, hamburger* / pl. *hamburgeri, fast-food* / pl. *fast-fooduri, cheeseburger* / pl. *cheeseburgeri, chips* / pl. *chipsuri, cornflakes, ice-tea* / art. *ice-tea-ul, ketchup, whisky, look* / pl. *lookuri, lifting, make-up* / pl. *make-upuri, make-upul, fashion, design*. Alte anglicisme nu sunt încă în noul DOOM: *mouse, joystick, bowling, bungee-jumping, fitness, gloss, office, casual*. Foarte multe persoane și în special tinerii folosesc frecvent în limbajul de zi cu zi cuvinte de origine engleză în locul cuvintelor românești, pentru a fi „la modă”. Este normal ca vocabularul unei limbi să se îmbogățească frecvent cu termeni noi; însă importul masiv de neologisme poate crea dificultăți și poate duce la alterarea limbi noastre. Realitățile actuale impun folosirea unor astfel de cuvinte, care sunt preferate echivalentelor românești, care reprezintă, în multe situații, perifraze. Numeroși oameni de cultură au criticat vehement invazia de anglicisme. Printre ei, amintim pe celebrul scriitor rus Alexandr Soljenișin, scriitorul și publicistul Octavian Paler și poetul Geo Dumitrescu. Astfel, anglicismele trebuie folosite în mod adecvat și cu măsură. Folosirea abuzivă, fără să ținem seama de context, de interlocutor, de situația în care are loc discuția, poate stârni ridicolul. Avem însă după cum afirma Adriana Stoichițoiu Ichim și împrumuturi necesare „cuvinte sau unități frazeologice care nu au corespondent românesc: *manager, broker, snack-bar, hamburger, fan* etc.” (Stoichițoiu Ichim 2001: 85).

În concluzie, fiecare popor trebuie să lupte pentru apărarea și cultivarea limbii sale atât prin crearea de cuvinte noi cu mijloace interne, cât și prin preluarea de cuvinte din alte limbi și prin integrarea lor optimă în sistemul său de organizare și funcționare.

Bibliografie

A. Izvoare și lucrări de referință

- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Academiei, 1975.
 DN = Florin Marcu, Maneca Constant, *Dicționar de neologisme*, ediția a III-a, București, Editura Academiei, 1978.
 DOOM² = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

B. Literatură secundară

- Avram 1997: Mioara Avram, *Anglicismele în limba română actuală*, București, Editura Academiei.
 Forăscu, Popescu 2005: Narcisa Forăscu, Mihaela Popescu, *Dicționar de cuvinte „buclucașe”*, București, Editura ALL.
 Lăzărescu 2005: Rodica Lăzărescu, *Dicționar de capcane ale limbii române*, București, Editura Corint.
 Pitiriciu 2006: Silvia Pitiriciu, *Neutrelle atematice cu pluralul în -e / -uri în limba română actuală*, în *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor în memoria Mioarei Avram* (coord. acad. Marius Sala), București, Editura Academiei Române.

- Stoichițiu Ichim 2001: Adriana Stoichițiu Ichim, *Vocabularul limbii române actuale: dinamică, influență, creativitate*, București, Editura ALL.
- Topală 2006a: Dragoș Topală, *Aspecte ortografice și ortoepice ale anglicismelor din limba română actuală*, în *Omagiu Gheorghe Bolocan*, Craiova, Editura Universitaria.
- Topală 2006b: Dragoș Topală, *Aspecte morfologice ale anglicismelor din limba română actuală (genul și numărul)*, în *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor în memoria Mioarei Avram* (coord. acad. Marius Sala), București, Editura Academiei Române.
- Vlad 1974: Carmen Vlad, *Limba română contemporană. Lexicologie (curs)*, Cluj, Universitatea Babeș-Bolyai.

La mode des anglicismes dans la langue roumaine

Dés 1989, dans le vocabulaire de la langue roumaine ont pénétré des mots nouveaux d'origine anglaise, nommés par les linguistes „anglicismes”. Parce qu'ils sont assez fréquents utilisés par les parleurs et sont en train de remplacer les mots roumains, on peut discuter même d'une mode des mots d'origine anglaise, des anglicismes, dans la langue roumaine.

Craiova, România